

**De ziua lui, marele
compozitor și pianist
polonez a fost aniversat,
la București, în cadrul
Festivalului Internațional**

Chopin 200

Corina BURA

Globalizarea, politică ale cărei efecte pe termen lung sunt foarte contestate pe segmente importante ale vieții planetei noastre, produce uneori și rezultate benefice omenirii. De câteva decenii, organisme internaționale care se ocupă de patrimoniul cultural universal au lansat proiecte care celebrează anual prin festivaluri, concursuri, expoziții sau alte forme de manifestare, opera, implicit viața figurilor care au ridicat prin geniu faima spațiului în care s-au născut. Emblema centrală a anului 2010 o reprezintă chipul lui Fryderyk/ Frédéric Chopin, pianist și compozitor, născut în Polonia la 1 martie 1810 din tată francez și mamă poloneză, dispărut prematur în Franța (1849). Dacă Parisul, Capitala culturii Terrei, în al cărui

Cultură, cel din România implicat printr-un proiect îndelung pregătit în colaborare cu Centrul de Excelență al Universității Naționale de Muzică din București condus de prof. univ. dr. **Mihai Cosma**. Au răspuns solicitării reprezentanții tradiționali media RadioRM și RadioRC, ai Filarmonicii „George Enescu”, ai UCMR-ului și ai Teatrului de Operetă „Ion Dacian”, care, de mai mulți ani inițiază colaborări cu UMN. **Festivalul**, desfășurat în două zile pline (27-28 februarie) s-a concentrat pe patru direcții: 1. **Masterclass de interpretare pianistică** susținut de prof. univ. dr. **Alicja Paleta-Bugal** de la Universitatea de Muzică „Fryderyk Chopin” din Varșovia; 2. **Simpozion Internațional de Muzicologie** coordonat de prof. univ. dr. **Valentina Sandu-Dediu** (discursuri, expoziție și lansare de carte, cu participarea unor interpreți și actori), 3. **Creație** – materializată într-un recital la care alături de câteva opusuri reprezentative ale creației chopiniene s-au prezentat *Parafraze contemporane după Chopin*, în p.a.a., ineditul fiind adus de ansamblul celor 3 plane pentru care au fost scrise, în interpretarea autorilor: **Dan Dediu, Adrian Leonard Mociulski, Andrei Tănăsescu și Livia Teodorescu-Ciocănea**, cărora s-au alăturat Verona Maier, Valentina Sandu-Dediu, Mihai Măniceanu, Alina Balaban (prezentă și în prima parte a manifestării cu *Grande Valse Brillante* op.1 și *Nocturna nr. 20* în do # minor op. posthum), Eliodora Falan și Ieronim Buga. Lucrările au dezvăluit nu numai percepția pe care stilul și stilemele „Chopin”,

transcendente, aparținătoare „domeniului fabulos”, au influențat nu numai scriitura ci și caracterul evocator prin care s-a relevat temperamentul acestor compozitori ai zilelor noastre. Partea a doua a recitalului a început cu **Shopping Chopin**, o suită de 5 (6- *Promenade III*, două măsuri!) mișcări cu titluri care fac jocuri de cuvinte rafinate:

Alina Bottez

Foto: Mihai Cosma © 2010

Paul O'Ness Jeans, Food for Dogs, Wall-Tz - Paper și GersChopwIN, care incorporează mici citate, orna mentică, alcătuită à la manière de, flashuri (din studiul *Revoluționarul* ș.a.), în alte stiluri, unificate de sonurile *Promenade*-lor, asemenea altei suite celebre pentru pian. S-au conturat trăsăturile stilului pianistic caracteristice compozitorului Dan Dediu care au fost nu de mult evidențiate și în programul unui portret componistic dedicat cu precădere muzicii pentru pian la 4 mâini (*Fulgor, Fantasia fantomagica sul nome B.E.C.H. sau Idile și guerille*) - multă fantezie, admirabile proporții și bun gust. Recitalul a continuat cu *Omagiu lui Chopin*, scris de A. L. Mociulski, mai festiv, cu un aer monumental care evocă spațiul catedralei printr-o mare varietate și suprapunere ritmică aplicate unor desfășurări cu tentă minimalistă, creând o atmosferă gothică în spirit boelmannian. Înlănțuirile specifice muzicii franceze, planurile desprinse din arsenalul organistic de aluzie lisztiană care epuizează cele cinci octave din scriitura specifică arsenalului virtuoz al lui Chopin, toate realizează un ambient sonor specific în care

Alicja Paleta-Bugal, la Masterclass

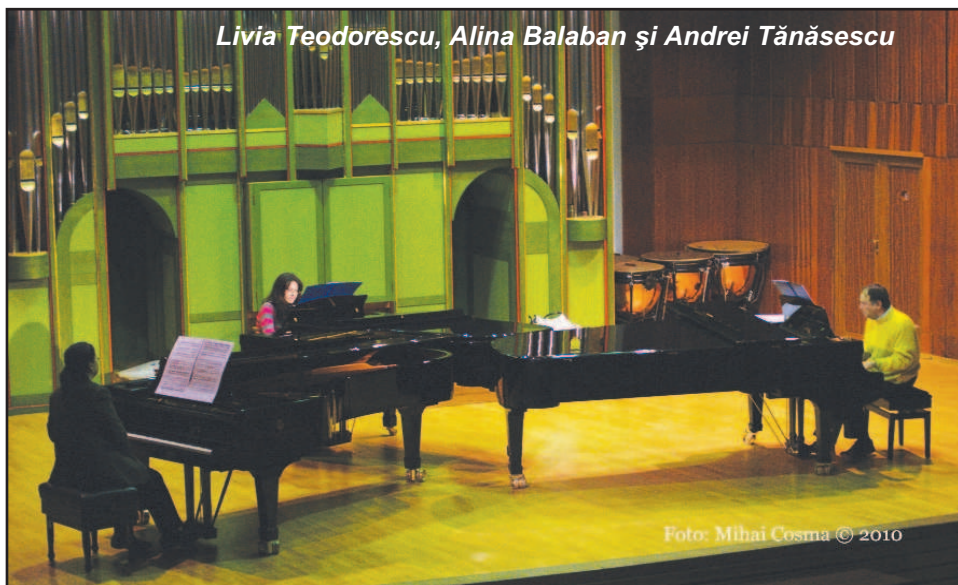
celebru așezământ Père Lachaise odihnește Chopin, reprezintă scena care omagiază zilnic câte ceva foarte important, Varșovia, în special, conturează importanța și adevărata dimensiune a personalității acestui celebru compozitor romantic pentru cultura și ființa poporului polonez. Prin reflex, aceste evenimente produc reverberații și în activitatea susținută a Institutelor poloneze de

celebru așezământ Père Lachaise odihnește Chopin, reprezintă scena care omagiază zilnic câte ceva foarte important, Varșovia, în special, conturează importanța și adevărata dimensiune a personalității acestui celebru compozitor romantic pentru cultura și ființa poporului polonez. Prin reflex, aceste evenimente produc reverberații și în activitatea susținută a Institutelor poloneze de

acesta din urmă a trăit, a iubit și, mai ales a creat.

anxietate, în final un trup atacat de o maladie la vremea aceea

căpătând accente uneori grotești. *Lumea de ieri* se dezvoltă pe mai multe secțiuni contrastante care, pe lângă aluzia sonoră, preiau din elementele tehnice ale pianisticii lui Chopin, în special coloraturi, acele ornamente neobișnuit de bogate, cărora Andrei Tănăsescu le extinde ambitusul și le suprapune pe mai multe niveluri, obținând niște câmpuri disonante menite a trezi straniul și angoasa. Aspectele legate de satiric sunt realizate printr-o schimbare ritmică în care elementele dansante ale valsului sunt transformate într-un fel de french cancan de mare virtuozitate. În fine, ultima secvență introduce și două timpane, iar discursul este condus spre un vals-final dezlănțuit, care în muzica contemporană poate fi sinonim cu „ivresse”. Și cum seara era pe sfârșite, Livia

Cea de a treia parafrază s-a plasat în zona psyche-ului, a universului interior mai greu de sondat, în care subiectivul poate deveni tiranic. Se spune că viața lui Chopin a dat naștere unui impresionant număr de biografii romanțate. Înzestrarea sa multilaterală, educația aleasă, dragostea față de patrie, de natură, prețuirea marilor săi contemporani (Liszt, Schumann, Mendelssohn, Berlioz, Rossini, Clara Wieck s.a.) dezamăgirile provocate de unii confrăți (pe care istoria muzicii îi va consemna doar pentru că s-au aflat în preajma sa), binefăcători, figurile primelor iubite sau relația interesantă și necesară cu G. Sand și salonul ei, discipolii, dublează o existență agitată în sine, frământată de creație, progresiv traversată de

incurabilă, iată câteva direcții care se pot descifra în *Lumea de ieri*, scrisă de Andrei Tănăsescu. Conform tehnicii de lucru pe care o solicită para-fraza, acele obligatorii și identificabile fragmente care reprezintă pretextul (în special cele 2 minuscule extrase din *Valsul op.18 nr. 1*) încadrate de intervenții sumbre - fascicule sonore într-o dispoziție cvasi punctualistă – apar de multe ori suprapuse și sensul lor armonic se destramă, se dizolvă în cromatism și derizoriu,

Dan Dediu,
“un Chopin al zilelor noastre”

Teodorescu – Ciocănea a propus o fantezie pentru 3 piano după *Nocturna op. 27 nr. 2* în Re b major, intitulată *Nocturniana*, care păstrează acel conținut privitor la „ipostazierea diverselor stări sufletești prilejuite de noaptea eliberatoare”, cum formula Carmen Manea în volumul *Eternul Chopin*. Compozitoarea preia aceeași idee principală a Valsului pe care o transpune și supune unei prelucrări contrapunctice care va amplifica dramatismul desfășurării. Preluările din *Revoluționarul* sau alte mici citate, ghirlandele ornamentelor, toate vor fi supuse aceluiași proces de destrămare prin cromatism sau, dimpotrivă, de concentrare până la

cluster. Colectivul pianiștilor interpreți a fost ovaționat de o sală arhiplină (și numai cei care cântă pe podiumul sălii UNMB-ului știu ce critic poate fi publicul acestei instituții!), împreună cu ceilalți distinși participanți:

Viniciu Moroianu, la repetiție

Foto: Mihai Cosma © 2010

violonistul **Gabriel Croitoru** (în *Mazurca op. 67 nr. 4* transcrisă de Fritz Kreisler), soprana **Alina Bottez** (cu liederurile interpretate în poloneză: *Śliczny Chłopiec*, *Wojak* și *Czary*), acompaniați de conf. univ. dr. **Carmen Manea**, directoarea proiectului, autoarea singurului ciclu de volume dedicate lui Chopin din muzicologia românească. 4. Festivitățile s-au

încheiat cu **concertul simfonic** de pe scena Atheneului Român, unde au fost programate cele două *Concerte pentru pian și orchestră*, *op. 11* (1830) și *op. 21* (1829) avându-i ca soliști pe **Viniciu Moroianu** și **Matei Varga**, acompaniați de orchestra „Universitaria” a UNMB, condusă de **Alexandru Ganea**. Evenimentul a reprezentat un moment rarissim, în care publicul s-a bucurat de subtilitățile unui romantism atât de elevat care străbate muzica acestor lucrări concertante. Cu toate că ele sunt scrise doar la un interval de un an și păstrează același tipar formal, cele două opusuri sunt destul de diferite din punctul de vedere al conținutului emoțional asemenea celor doi interpreți care le-au dat viață în seara respectivă. În general V. Moroianu este adeptul unor construcții care vizează arcuri melodice de mare întindere, cărora le aplică o dinamică pe măsură. Cu toate că este o natură foarte sensibilă, în fața pianului simte nevoia de „clasic”, de echilibru, ceea ce îi servește foarte mult susținerii tehnice, solicitată extrem în *Concertul în mi minor*, unde, practic pe suprafețe extinse nu există nici un respiro, totul desfășurându-se într-un tempo extrem de rapid. Poetica mișcării secunde, cu linia încărcată de cantabilitatea expresiei

belliniene a fost realizată cu maximă finețe. Finalul a reiterat aceeași strălucire pe traseul său capricios, à *la Cracovienne*, condus spre cea mai luminoasă tonalitate, triumfătorul Mi major, într-o realizare de excelentă virtuozitate. Bisul, *Lento con gran espressione* în do # minor, o nocturnă de fapt, într-o variantă nespuse de inspirată a încheiat performanța lui Viniciu Moroianu.

Finis coronat opus, Matei Varga în *Concertul nr. 2* a demonstrat afinități deosebite cu lirismul atât de special al universului chopinian: o concepție care s-a centrat pe desene mai scurte, zvelte, cu ornamente care aveau consistență fără a-și pierde nicidecum suplețea. Îmbinările dintre sunetele constitutive ale frazei și coloraturi au fost perfect armonizate, totul dezvoltându-se firesc, cu o desăvârșită naturalețe. Evoluția lui Matei Varga a fost deosebit de integrată, un fluid sonor de o excepțională calitate învăluind sala Athenului. Valul de aplauze au mai „smuls” 2 bisuri, *Preludiile nr. 15* și *24*, oferite cu generozitate de solist. Și, așa cum se cuvine, pentru a încheia revenim cu *Aria da Capo*, înțelegând prin aceasta să evidențiem, dacă mai este nevoie, organizarea excelentă a acestui festival, pornind de la sponsorizare,

Matei Varga, acompaniat de orchestra de studenți

Foto: Mihai Cosma © 2010

publicitate, concepție grafică și toate celelalte, supravegheate în cele mai mici amănunte de către directorul artistic al Festivalului, muzicologul Mihai Cosma. Asemenea evenimente, a căror calitate este atent supravegheată, puse în valoare de strategii foarte bine gândite, vor schimba în timp optica asupra învățământului muzical românesc destul de greu încercat de nesfârșitele integrități și tranziții.